



# LBRIS

We know  
books

## Cuprins

Atac de blindate .....	9
Locotenentul cel gras .....	62
Vera Konstantinovna.....	99
Înmormântarea generalului lui Gregor .....	154
Întâlnirea cu comisarul.....	201
Puntea .....	238
Căpitanul nebun din OGPU .....	272
Închisoarea Vladimir .....	292



## Atac de blindate

„Conștiința unui soldat e la fel de deschisă ca porțile iadului.“

WILLIAM SHAKESPEARE

Gauleiterul era grăbit. Conducea nebunește, fără să-i ia în seamă pe refugiații care sufocau șoselele. Vehiculul său cu trei osii era supraîncărcat. Aștepta de câteva zile, deși ar fi trebuit să părăsească cel dintâi orașul. Dar zgomotul îndepărtat al tunurilor l-a convins pe Gauleiter că acum era timpul să-și ia tălpășița. Singurul membru din numerosul său stat-major care-l însoțea era tânăra secretară. Și ea credea în Führer, în Partid și în Victoria Finală.

Secretara se ghemui mai bine în haina din blană de nură ce aparținuse odinioară unei femei înstărite decedate la Auschwitz.

Au fost opriți de patru ori de Poliția de Campanie, dar uniforma brun-aurie a Gauleiterului s-a dovedit la fel de eficientă ca o parolă. La ultima oprire, străjerii le-au atras atenția că următoarele santinele ce le vor întâlni erau americani. Barajul lor rutier se afla la răspântia dintre Hof și München.

Un sergent din „Bulgări de zăpadă“<sup>1</sup> vâri țeava unui automat prin fereastra mașinii. Gauleiterul își schimbase uniformă cu haine civile.

— Nu te-o fi luat foamea, ai, halitor de cârnați?

<sup>1</sup> Aluzie la căștile albe ale Poliției Militare (n. tr.).

— E Gauleiter, zâmbi secretara, care nu mai credea în Führer, în Partid și în Victoria Finală.

Sergentul din „Bulgări de zăpadă” slobozi un fluierat prelung și subțire.

— Ați auzit, băieți? Se întoarse către garda lui formată din trei polițiști militari. Civilul ăsta halitor de cârnați e-un Gauleiter!

Răseră cu toții.

— Să mergem, făcu sergentul din Poliția Militară, îmboldindu-l pe Gauleiter cu țeava armei. Ia să dăm noi o raită prin pădure să vedem cum o mai duc brândușele de primăvară. Răsuflarea îi duhnea a coniac ieftin.

Secretara auzi trei rafale de foc automat. Din pădure răsăriră din nou căști albe. Se afla la jumătatea drumului peste câmpie, în direcția fermei, și nu i-a fost dat să audă următoarea rafală din spatele ei. Murise înainte de a cădea.

— De ce dracu' ai împușcat-o? țipă sergentul furios.

— Căuta să evadeze, nu-i așa? rânji caporalul, vârând în armă un încărcător plin și pocnindu-l cu podul palmei.

În curând sosi următorul vehicul încărcat.

— Grupă, stai!

Vocea răgușită a Bătrânului răzbate prin radio. Trăneste trapa turelei cu un pocnet metalic și-și scoate din buzunar, cu una și aceeași veșnică mișcare, pipa tocită cu căpăcel de argint. Așa tăbăcit cum e, șeful nostru de pluton a rămas în felul lui același tâmplar dintotdeauna. O aureolă de praf de lemn și rumeguș plutește acum în jurul lui.

— Afurise să fie drăciile astea! înjură el, întorcându-se cu greutate în îngusta deschizătură a turelei. Echipamentul greu de iarnă, pe care tocmai l-am primit, îl îngroașă pe om la mijloc de două ori. Unde-i Barcelona cu ai lui?

Deschid trapa laterală și privesc ostentiv către lunga coloană de tancuri dotate cu aruncătoare de flăcări care zornăie pe drumul pavat. Probabil că în fața noastră se află ceva foarte bine apărat, altminteri n-ar fi în frunte carele cele mai grele.

— Gălăgioasă adunătură, așa-i? mormăie Micuțul, îțindu-și fața plină de funingine prin trapa încărcătorului. Isuse și Sfântă Marie, strigă el, vârându-se rapid înapoi, în timp ce de-a lungul străzii flăcările de la gura țevii câtorva *Degtrareva*<sup>1</sup> țâșnesc de la ferestrele unor dughene. Puștile noastre mitralieră se pornesc imediat să răpăie drept răspuns. Din toate direcțiile răzbat zgomote de pași alergători, amestecate cu ordine, urlate și țipete. Pare că dintr-odată s-au deschis porțile iadului.

O arătare în uniformă de culoarea pământului se repede de-a bușilea cu o mină „T” spre tancul nostru din frunte, până sub inelul turelei.

Într-o clipă, strada mișună de ruși, care se revarsă pe fiecare fereastră și pe fiecare ușă.

Pe latura noastră expusă dau cu ochii de o cască rusească. Îmi golesc din reflex pistolul într-o figură schimonosită, care se sparge ca un ou.

— Grenade! strigă Bătrânul, smulgând căpăcelul uneia cu mâner.

Scot din buzunare grenade individuale și le arunc prin trapă. Micile „ouă” explodează, biciuindu-ne timpanele. Țipete omenești sfâșie întunericul.

Dintr-o fereastră de la mansardă, un tun de 20 mm tușește furios. Obuzele mici și periculoase ricoșează între zidurile caselor, ca și cum diavolii ar juca ping-pong cu mingi de foc explodând.

Fără a mai aștepta porunca Bătrânului, răsucesc turela și ațințesc tunul nostru pe clădirea de unde tunul de 20 și *Degtrareva* își scuipe și șirurile sclipitoare de lumină ucigașă.

Tunul nostru lung urlă violent.

Nu fără un sentiment de plăcere, zăresc două arătări în uniformă căzând de la ferestrele etajului trei, agățându-se pentru o clipă de firele electrice pentru tramvai și apoi prăbușindu-se cu o bufnitură pe pietrele de pavaj.

<sup>1</sup> Pușcă-mitralieră rusească (n. tr.).

— Trimit în clădire încă trei serii de obuze incendiare. Flăcările se pornesc să mistuie acoperișul. În stradă cad țigele asemenea unor imense boabe de grindină care se fac țândări.

Focul aleargă iute de-a lungul caselor. Cât ai clipi, tot șirul devine o mare urlătoare de flăcări. Oameni îngroziți sar pe ferestre, preferând mai degrabă moartea prin cădere decât ardearea de viu.

— Cine ți-a ordonat să deschizi focul? spumegă Bătrânul, aruncând după mine o grenadă cu mâner. Să tragi numai când ți se ordonă, și nu mai devreme, maniac nenorocit ce ești!

— Dacă n-aș fi tras, cu siguranță ne-ar fi curățat, mă apăr eu jignit. Tunul îl ai pentru a trage cu el, nu crezi?

— Clădirea aia pe care tocmai ai aranjat-o atât de temeinic ar fi trebuit să fie locul de încartuire al Batalionului 1. Să-ți intre bine în țeasta ta groasă. Tu ai trimis-o dracului! strigă disperat Bătrânul.

— Țta-i sabotaj, spune Heide triumfător, sau nu știi eu ce-i ăla sabotaj! Aruncați-l înaintea unei Curți Martiale ca să nu ne mai dea bătaie de cap!

— Probabil că are ouă clocite acolo unde-ar trebui să-i fie creierul, latră Micuțul, rânjind. Să se cace în propriul prag, când ar fi putut-o face în zăpadă, ca să-i atârne țurțuri. Hai să-i zburăm căpățâna.

— Gura! șuieră Bătrânul, pufăind încontinuu din pipă.

— Ia uite la pilotul ceresc de colo, rânjește Porta. Fuge ca nebunul cu Biblia la subsuoară și crucifixul bălăbănindu-i-se pe buric. Judecând după viteza cu care aleargă, ai zice că-l înțepă diavolul în cur cu furca!

— N-o să pricep niciodată cum se face că ăștia, capelanii, sunt la fel de speriați de moarte ca noi, rahiții de rând! filozofează Micuțul. Țștia ar trebui să aibă legături directe cu forurile superioare.

— Ți sfinți și preacuvioși sunt la fel de înspăimântați când trag ultimul părț ca noi, păgânii, fiule, îi ține isonul Porta. În realitate, numai oamenii foarte buni își pot permite să devină pioși.

— Blindate, înainte! ordonă Bătrânul, trăgându-și căștile pe urechi și potrivindu-și laringofonul. Plutonul 2, după mine!

Dintr-o veche obișnuință își ridică deasupra capului pumnul înclăștat. E semnalul de înaintare. Motoarele Maybach urlă până ating cele mai ridicate tonalități. Șenilele late se rostogolesc peste morții și răniții care zac în stradă.

Un tanc Panther oprește înaintea unei vâgăuni în care se adăpostiseră doi ruși cu o mitralieră ușoară. Tancul se fâțâie pe axa lui ca o găină care se așază pe ouă. Se aud țipete curmate brusc. Rușii sunt de-a dreptul terciuți.

Vacarmul tancurilor devine asurzitor. Tunurile și armele automate înecă orice alt zgomot.

— Aici Anna! Aici Anna! țipă Bătrânul în radio-emisător. Bertha și Cezar, asigurați flancurile! Trageți doar în ținte clare! Repet: Trageți doar în ținte clare! Fiecare să-și facă numărătoarea exactă a muniției. Și acum, ochii în patru, amețitilor, și dați-i drumul!

Casele sunt lince de flăcări. Gloanțele zornăie și pocnesc lovindu-se de tancuri. Pușcașii-mitraliori trag în ele, în speranța deșartă că le-ar putea provoca gigantilor de oțel niscaiva stricăciuni. Un fum galben otrăvitor pătrunde în tancuri, provocând arsuri și înțepături ochilor oboșiți ai celor din echipaj.

Un acoperiș în flăcări se prăbușește peste un P-III, care, în câteva clipe, devine o minge infernală de foc. Bidoanele cu benzină de rezervă atașate de placa dindărăt preschimbă tancul într-o bombă călătoare.

Aerul rece și umed al nopții duhnește de aburii exploziilor, de sânge și de trupuri moarte.

— Aici Hinka! Aici Hinka! se aude din difuzorul dogit. Vocea metalică a comandantului de regiment acoperă zarva din tanc. Compania a 5-a va face curățenie. Prizonierii vor fi trimiși îndărăt la batalionul de grenadier. Vă previn! Fără niciun fel de jaf! Încălcarea acestui ordin va atrage o pedeapsă cât se poate de drastică!

— Tot noi, ca de fiecare dată, mormăie Porta acru, ambalând motorul. E al naibii de hazliu. Ne gonesc prăpădiții până când nu ne mai țin nici ciorapii. De ce-s eu atât de zdravăn și de ce toate drăgălașele de gloanțe comuniste mă ocolesc? N-o să scap niciodată de războiul ăsta mizerabil, să intru într-un spital arătos, cu păsărele antisepctice de infirmiere curate și

fremecătoare roind în jur și așteptând cu nerăbdare să dea peste un arab rănit și ticălos ca mine.

— O, drace! mormăie amărât Micuțul. Să-ți riști în fiecare clipă viața, în fel și chip, pentru o prăpădită de marcă pe zi!<sup>1</sup>

— Asta-i Armata germană! șuieră Porta furios. De ce, o, de ce a trebuit să mă nasc eu într-o țară atât de ne bună după război precum Germania?!

Mă simt istovit ca un câine, dar prin trupul meu tot mai trece un val de energie nestăvilă. Suntem intoxicați cu benzedrină. În ultimele șase zile n-am fost în stare să ciupim dintr-odată mai mult de câteva minute de somn și am ajuns să ne preumblăm într-un fel de ceață stranie. Cel mai rău e că, de fiecare dată când ațipim, ne trezim brusc cu gustul amar al spaimei.

Micuțul atârnă pe deasupra balustradei de apărare. Cască ochii, dar nu zărește nimic. Dintr-o mână leneșă i se bălăbăne un P-38. La fel ca noi ceilalți, nu cutează să adoarmă. Ne apropiem de punctul critic. Punctul în care nu ne mai pasă de vechea în fața morții care ne dă târcoale. Ne așteaptă pe undeva pe-afară; poate sub forma unei explozii, poate ca o grindină isterică de gloanțe de mitralieră.

Peste oraș obuzele zboară în bolte mari lansate de baterii invizibile destinate unor ținte aflate cu mult înapoia noastră.

Micuțul se trezește cu o zvâcnitură și-și pocnește capul de acoperișul tancului. Înjură amarnic și îndelung. De după urechea stângă îi șiroiește sânge negru pe care și-l șterge furios cu o cârpă mânăjită de unsoare.

— Precistă din Kazan, ce vis tâmpit! îngaimă el. Mă învârteam într-o pădure, căutând să dau de Armata aia Roșie. Numa' ce vine un comisar și trage-n mine ca-n brânză. Se uită la noi nedumerit. Drace, murmură, acum știu că nu-mi place să fiu împușcat.

<sup>1</sup> Solda soldatului de rând din Armata germană se rezuma la o marcă pe zi (n. tr.).

Tancul se oprește. De pe șenile picură noroi și se scurg rămășițe de cadavre. Vopseaua albă de camuflaj<sup>1</sup> devine cenușie din cauza pulberii și murdăriei.

Ne întindem în scaunele noastre de oțel și deschidem hublourile ca să intre puțin aer proaspăt. Dar nu pătrund decât otrăvitorul fum galben și duhoarea morții.

Panzer-Grenadierii se strecoară în lungul șirului de case. Au de îndeplinit cea mai mizerabilă slujbă, lipsită de orice fărâmə de glorie. Pentru ei, răsplata înseamnă cel mai adesea o burtă plină cu gloanțe de mitralieră. Încep prin a curăța pivnițele de fanatici, indivizi nebuni care luptă până la ultimul om și până la ultimul glonț. Și nu se alege în schimb decât cu o bere-gată tăiată. Idioți cu creierele spălate de propagandă gen Ilia Ehrenburg<sup>2</sup>. Același soi de oameni ca ai noștri, cei care murmurând „Heil Hitler!” printre buzele zdrobite.

Din locul în care stăm tolăniți pentru ambuscadă putem vedea cale lungă peste întinderea stepei – o mare alb-cenușie, topindu-se în orizontul îndepărtat. Undeva, în urma noastră, se mistuie în flăcări orașe și sate căzute pradă obuzelor din timpul atacului nostru sălbatic.

Oriunde ne îndreptăm privirea, fulgere purpurii și galbene despică întunecimea nopții, jalonând cu precizie calea ucigătoare a atacului blindat.

Pe treptele care duc într-o pivniță atârnă un jeep american în care se află cinci corpuri decapitate. Capetele celor patru ofițeri ruși și cel al șoferului par să fi fost retezate dintr-o singură lovitură de un cuțit uriaș. Corpurile astea ciuntite au în ele ceva

<sup>1</sup> Tancurile germane erau vopsite în culori de camuflaj specifice fiecărui anotimp (n. tr.).

<sup>2</sup> Ilia Ehrenburg (1891–1967) – scriitor și ziarist rus, de origine evreiască, cunoscut pentru lucrările sale de proză și memorialistică; a scris satire și pamflete îndreptate atât împotriva capitalismului, cât și împotriva comunismului. În cele din urmă a optat însă definitiv pentru cauza bolșevică, elaborând în timpul celui de Al Doilea Război Mondial niște scrieri propagandistice împotriva nemților, pe care-i numea „acești viermi blonzi”, scrieri ridicate ulterior la rang de „ideologie a soldatului de front” (n. tr.).

straniu. Nu poartă uniforme kaki, de luptă, ci uniforme de oraș, de culoare verde-închis, cu epoleți lați, ale căror însemne sclipesc în lumina flăcărilor ce mistuie o distilerie din preajmă.

— Ia te uită! face Porta, scuipând cu precizie printr-o vizetă de observație. O priveliște ca asta îl fericește pe om chiar dacă viața e monotonă și plictisitoare.

— Încotro crezi că se duce toată adunătura înțolită în uniformele astea și cu harnașamentul care să atragă târfele? întrebă Micuțul curios. Se apleacă peste deschizătura turelei. Probabil că s-au rătăcit de-au nimerit pe-aici, în plin război.

— Bag sama că se îndreaptă spre o petrecere cu niscaiva me-trese de campanie, își dă Porta cu părerea, lingându-se pe bot.

— Ia să dăm o raită printre ei, face Micuțul, sărind de pe tanc. Se duc la o petrecere cu târfe, dar mai întâi le ciupim noi câte ceva. Fiți siguri de asta!

Porta se strecoară iute prin trapa turelei și se apleacă asupra unui locotenent decapitat, cu un șir de barete pe piept.

— Un erou! râde el, vârându-și baretele în buzunar. În spa-tete liniilor se găesc ușor cumpărători pentru ele. Degetele sale abile cercetează buzunarele ofițerilor, neluând în seamă sângele închegat și oasele zdrobite.

— Aștia, constată Micuțul dezamăgit, adulmecând prin ve-hiculul împrôscat cu sânge, nu prea au mulți dinți de aur.

— Țigări pentru ofițeri, arome și cu filtru, spune Porta, îndesând câteva pachete albaste în buzunarele sale de borfaș, croite anume pentru astfel de pradă.

— Ceva pipe? se interesează Micuțul, răsucind un cadavru, cu un plescăit dezagreabil.

— Te-ai scrântit, băiețică? răspunde Porta. Ofițerii lui Stalin nu fumează trabucuri. Asta-i o apucătură a capitaliștilor.

— Ce noroc pe noi că suntem capitaliști, hohotește Micuțul zgomotos, înșfăcând o sticlă de votcă, una din soiul cel mai bun, cu o etichetă albastră, pe care era imprimat vechiul vultur țarist. O votcă pe care o sorb doar conducătorii politici din sfe-rele cele mai înalte.

Doi panzer-grenadieri sumbri târasc o fată pe jumătate goală care țipă, încercând cu disperare să se smulgă, dar aceștia o strâng și mai tare.

— O să vii cu noi, mătă, chit că vrei, chit că nu vrei, rân-jește lasciv unul dintre ei. Vei avea ocazia să savurezi războiul în tovărășia noastră. O să punem la cale o orgie, cu gemete și cu tot restul.

Dar fata îngrozită nu vrea de bună seamă să participe la o orgie. Îl pocnește în genunchi pe unul dintre grenadieri. Acesta sloboade un șir de blesteme crâncene și-o înșfacă grosolan de beregată cu o mână jegoasă și udă.

— Ascultă-mă bine sălbăticiune mică, șuieră el crâncen. Fii civilizată sau îți zdrobesc drăgălașa ta mutră! *Paniemaieși!*, că-țea bolșevică? E mult de când eu și camaradul meu n-am mai avut parte de prospătură. *Paniemaieși, bolși?* Mergi la o orgie și vei fi atracția principală. *Paniemaieși?*

— Da, șoptește ea disperată și pare că renunță la orice încercare de împotrivre.

— Gata petrecerea! scrășnește Bătrânul, răsucindu-și țeava automatului în așa fel încât să-i aibă în unghi pe toți trei. Dați-i drumul! Imediat! Sau preferați mai degrabă să punem la cale o Curte Marțială de urgență?

— Fir-aș al dracului! strigă cel mai mare dintre cei doi panzer-grenadieri, împingându-și casca pe ceafă. Ai halit ciuperci otrăvite, hai? Sus centura, băi imitație umflată de cavalerist!

Îi dau drumul fetei și vor să înșface pistoalele-mitralieră care le atârnă pe piept, neobservându-i pe Micuțul și pe Porta în spatele lor.

— Ridicați-le! Ia să vedem cum încercați voi să-i gădilați pe îngeri la talpă<sup>2</sup>, băiețai! glăsuiește Porta, rânjind fericit.

Panzer-Grenadierii se răsucesc cu automatele pregătite. Pe lângă fața lui Porta șuieră gloanțe furioase.

Din reflex. Micuțul mai că-i spintecă pe grenadieri în două cu o rafală secerătoare din kalașnikovul său.

Unul se prăbușește, iar din burta deschisă îi sar afară mă-runtaiele. Celălalt este azvârlit pe spate și încearcă să se târască sub șenilele tancului.

<sup>1</sup> „Ai priceput?“ – în lb. rusă în orig. (n. tr.).

<sup>2</sup> Argou pentru „mâinile sus!“ (n. tr.).

— Pa și pusi! rânjește Micuțul. Uite ce pătesc băieții mici care sunt prinși încercând să șterpească o bucată de muiere!

— Era nevoie de asta? face Bătrânul nemulțumit, împingându-și casca pe ceafă.

— Și ce dracu' ai fi vrut să facem? Ticăloșii ăștia cu boașe albastre voiau să ne-mpuște, protestează Micuțul scos din sărite.

— Țsta-i mersul lumii, oftează Porta. Înghiontește cu vârful cizmei cadavrul de lângă el. Al de apasă primul pe trăgaci trăiește mai mult.

Bătrânul trage adânc aer în piept. În timp ce se strecoară înapoi prin îngusta deschizătură a turelei, izbucnește într-un hohot de râs dement. Știe prea bine că războiul ne înghite pe toți. Protestul față de cruzimea morții e cu totul lipsit de sens.

— Un' s-a cărat puicuța? întreabă Porta, privind iscoditor în jur.

— Uite-o cum fuge ca o apucată! râde Micuțul, arătând-o cu degetul. Se pare că s-a săturat de nemți de-ai noștri.

Gloanțele unei puști-mitraliere șterg fațadele caselor, aruncând asupra jeepului o ploaie de pământ și mortar. Simțim din nou cum ne gâtuie nodul moale al spaimei.

— Haide! face Bătrânul. S-o luăm din loc!

— Pot să încerc uniforma tipului ăluia mare? întreabă Micuțul.

— Ce dracu' faci cu ea? vrea să știe Bătrânul contrariat. Nu-ți ajunge uniforma pe care ți-a împrumutat-o Adolf?

— N-ai destulă viziune de perspectivă, rânjește Micuțul și-rêt. După ce Gröfaz<sup>1</sup> va pierde războiul și vom fi înrolați în Poliția de Campanie a ăloră de dincolo, va fi bine să ai o uniformă personală cu care să-ncepi.

— Vorbești de lucruri sfinte, fiule, râde Porta.

— Din asta trebuie să înțelegem – mârâie Julius Heide, cu ochii mijiiți – că întorci spatele *Führerului* și *Vaterlandului* și nu

<sup>1</sup> Poreclă dată lui Hitler, reprezentând inițialele expresiei *Größter FeldHerr aller Zeiten* – „Cel mai mare strateg al tuturor timpurilor“ (n. tr.).

mai crezi din toată inima în Victoria Finală? Mă întreb ce va avea de spus NSFO<sup>1</sup> despre asta după ce-i voi înmâna raportul.

— Ce rahat și Julius ăsta! se înecă de râs Micuțul. E dobitocul lumii și nu se va înzdrăveni niciodată.

— E și el ce e, preia Porta. Un adevărat om al vremurilor noi. Un soldat german bine instruit care mănâncă și se cacă la ordin și care dă fericit din deștele de la picioare ca peștele în apă, atâta vreme cât se află în tovărășia unor patrioți cretini și a unor generali zevzeci, cu o fereastră într-un ochi. *Heil Hitler!*

— Am notat totul, ține minte ce-ți spun, *Obergefreiter* Porta, șuieră Heide ofensat. Va trebui să repeți fiecare cuvânt în fața Curții Marțiale. Ziua în care vei atârna va fi cea mai fericită zi a vieții mele.

— Hai mai bine s-o ștergem, băiatul meu, înainte de-a apărea *Untermenschul*. Sau voi fi eu, *Obergefreiter*, prin mila lui Dumnezeu, Joseph Porta, cel care va ține strâns de celălalt capăt al frânghiei de care vei atârna, răspunde Porta, suflând asupra țevii automatului său.

— Sus cu voi, puturoșilor! îi ocărăște Bătrânul. Uite că vine Löwe. Luați-vă degetele alea prădalnice de pe leșurile rușilor. Altfel, vă paște Curtea. Știți ce va să zică asta?

— Rămas-bun, puișorule, face Micuțul, mângâindu-se drăgăstos pe obraz.

Porta abia mai apucă să-i umfle rusului actele.

— Și astea merg la vânzare, rânjește el, în timp ce dispare în turela tancului. Când se va termina războiul ăsta mondial al nemților, va fi bătaie pentru acte personale. Cu toții vor sta la coadă ca să înceapă o viață nouă. La un așa gând îl umflă râsul.

— Doamne, sunt frânt de oboseală, geme Barcelona câteva ore mai târziu, când plutonul face popas într-o piață largă. Sperăm cu toții ca de data asta să ne putem, în sfârșit, odihni.

<sup>1</sup> *National-Sozialistischer Führungs Offizier* – „ofițer politic“ (n. tr.).

<sup>2</sup> Termen care a devenit inform atunci când naziștii l-au folosit pentru a descrie „oamenii inferiori“ non-arieni, denumiți „masele din est“, adică evrei, romi și slavi (n. red.).